

GEMEENTE LAARBEEK

PLANNING- EN CONTROLCYCLUS 2017

Collegebesluit: februari 2017.

	<u>Blz.</u>
<u>INHOUD:</u>	3
Inleiding en samenvatting	5
Samenvatting Planning- en controlcyclus Laarbeek 2017:	7
Samenvatting planning en procedure tussenrapportages 2017, kadernota 2018, jaarrekening 2016 en begroting 2018	
<i>Bijlage 1</i>	
Tussenrapportages 2017 (incl. 1e financiële bijstelling 2017):	
Richtlijnen	13
Uitgebreide planning en procedure	19
<i>Bijlage 2</i>	
Kadernota 2018:	
Richtlijnen	21
Uitgebreide planning en procedure	25
<i>Bijlage 3</i>	
Jaarrekening/Jaarverslag 2016:	
Richtlijnen	27
Uitgebreide planning en procedure	31
<i>Bijlage 4</i>	
Begroting 2018:	
Richtlijnen	33
Uitgebreide planning en procedure	39

Inleiding en samenvatting Planning en Controlcyclus 2017

In artikel 2a van de "Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014" ex artikel 212 Gemeentewet is aangegeven dat het college bij aanvang van een begrotingsjaar een overzicht aan de raad aanbiedt met daarin in elk geval de data voor het aanbieden door het college en het vaststellen door de raad van de jaarstukken, de kadernota, de tussentijdse rapportages en de begroting met de meerjarenraming.

Door het uitbrengen van de "*Planning- en Controlcyclus*" wordt inzicht gegeven in de wijze waarop en het tijdbestek waarbinnen de instrumenten uit de planning en controlcyclus dienen te worden gerealiseerd.

De "*Planningcyclus Laarbeek*" is een samenvatting van de bij de onderdelen Tussenrapportages (inclusief 1^e financiële bijstelling), Kadernota, Jaarrekening en Begroting opgenomen planningen en procedures. Deze planningcyclus geeft een beknopt overzicht van de door de ambtelijke organisatie te verrichten activiteiten, evenals de besluitvorming door B&W, commissie en raad. In de Bijlagen (*richtlijnen*) wordt per instrument vooral ingegaan op de wettelijke kaders, te hanteren uitgangspunten, de inhoud en bijzondere aandachtspunten met betrekking tot de uit te voeren activiteiten.

Kadernota

In artikel 3a van de "Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014" ex artikel 212 Gemeentewet is o.a. opgenomen dat het college jaarlijks een nota aan de raad aanbiedt met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming. In deze kadernota wordt o.a. richting gegeven aan de besluitvorming rond de volgende begroting ten aanzien van de beleidsuitgangspunten, belastingverhogingen, budgettering nieuw beleid en mogelijke bezuinigingen.

Ambities / Wat gaan we daarvoor doen

Vanaf 2016 is de opzet van de programmabegroting gebaseerd op de thema's van King (Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten).

In de begroting 2016 zijn voor het eerst de "ambities" opgenomen, zoals die ook in het "Collegeprogramma 2014 – 2018" zijn geformuleerd.

In 2017 dienen de onderwerpen "Wat gaan we ervoor doen" voor de begroting 2018 smart te worden geformuleerd. Uitgangspunt voor deze onderwerpen is eveneens het "Collegeprogramma 2014-2018".

Evenals vorig jaar zal dit ambtelijk worden voorbereid. In de planning- en controlcyclus zijn hiervoor 4 weken gepland.

Nieuw beleid

Bij de vaststelling van de Kadernota vindt normaliter een "**voorlopige**" vaststelling plaats van beleidsvoornemens voor het nieuwe begrotingsjaar, zo is door de raad bepaald in artikel 3a, sub 2 van de "Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014". Ook worden dan de eventuele beleidsvoornemens voor de daarop volgende jaren geactualiseerd. Bij de vaststelling van de begroting vindt de "**definitieve**" vaststelling plaats van de beleidsvoornemens, mede uitgaande van de op dat moment beschikbare middelen.

Bestuurlijke vaststelling

Bij het opstellen van de planning- en controlcyclus is mede aandacht besteed aan de tijd die nodig is voor de bestuurlijke vaststelling van Kadernota, Begroting en Jaarrekening. Hiermee wordt bevorderd dat het college voldoende tijd heeft de documenten tot zich te nemen en dat er voldoende tijd is voor een inhoudelijke discussie, waarna de planningsdocumenten eventueel gewijzigd kunnen worden.

**SAMENVATTING
PLANNINGCYCLUS LAARBEEK
2017**

INSTRUMENTARIUM EN ACTIVITEITEN

SAMENVATTING PLANNINGCYCLUS LAARBEEK 2017

Maand	Jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.																																									
Weeknummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	
TUSSENRAPPORTAGES																																																					
BEGROTING 2017																																																					
(Incl. 1^e financiële bijstelling)																																																					
1^e financiële bijstelling																																																					
1^e tussenrapportage																																																					
2^e tussenrapportage																																																					
ACTIVITEITEN																																																					
Verstreking gegevens door financieel consulenten																																																					
<i>Uiterlijk: 17 maart 2017 en 1 september 2017</i>																																																					
Rapportage door afdelingen aan de financieel consulenten																																																					
<i>Uiterlijk: 7 april 2017 en 22 september 2017</i>																																																					
Vorbereiding besluitvorming door financieel consulenten																																																					
<i>19 april 2017 en 11 oktober 2017</i>																																																					
Behandeling tussenrapportages in MT																																																					
<i>19 april 2017 en 11 oktober 2017</i>																																																					
BESLUITVORMING																																																					
B&W: 7 maart 2017, 2 mei 2017 en 24 oktober 2017																																																					
Alle raadscommissies																																																					
<i>6 april 2017 (AZ)/16, 17 en 18 mei 2017/ 14, 15 en 16 november 2017</i>																																																					
Raad: 20 april 2017, 1 juni 2017 en 7 december 2017																																																					
KADERNOTA 2018																																																					
ACTIVITEITEN																																																					
Formuleren "Wat gaan we ervoor doen in 2018"																																																					
<i>Aanlevering door leidinggevend van de ingevulde formats aan financieel consulenten, na formulering door beleidsmede- werkers en na overleg met de portefeuillehouder</i>																																																					
<i>Uiterlijk: 28 april 2017</i>																																																					
Bijstelling fin. meerjarenperspectief door financieel consulenten																																																					
<i>Budgetprognose, bepaling bezuinigingen, belas- tingverhogingen en budget nieuw beleid (inclusief voorlopige prioritering nieuw beleid)</i>																																																					
<i>Kadernota in concept gereed: 12 mei 2017</i>																																																					
Behandeling concept-Kadernota in MT																																																					
<i>17 mei 2017</i>																																																					

INSTRUMENTARIUM EN ACTIVITEITEN

SAMENVATTING PLANNINGCYCLUS LAARBEEK 2017

[illegible]

INSTRUMENTARIUM EN ACTIVITEITEN

SAMENVATTING PLANNINGCYCLUS LAARBEEK 2017

Maand	Jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.																																								
Weeknummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
BESLUITVORMING																																																				
Behandeling MT: 10 mei 2017																																																				
B&W: 23 mei en 30 mei 2017																																																				
Aanbieding Raad: 9 juni 2017																																																				
Behandeling in audit-commissie: juni 2017																																																				
Raad: 6 juli 2017																																																				
BEGROTING 2018																																																				
AKTIVITEITEN																																																				
PRODUCTBEGROTING 2018																																																				
Verstrekking gegevens door de financieel consulenten aan leidinggevend																																																				
Uiterlijk: 5 mei 2017																																																				
Betreffende samenstelling begroting ongewijzigd/stand beleid.																																																				
a. Overzicht begrotingsposten																																																				
b. Overzichten ten behoeve raming uren																																																				
c. Inventarisatie vervangingsinvesteringen																																																				
Aanleveren gegevens door leidinggevend aan financieel consulenten																																																				
Uiterlijk: 2 juni 2017																																																				
Afstemming aangeleverde gegevens tussen budgetbeheerder en financieel consulent																																																				
Verwerking definitieve cijfers door financieel consulenten in ontwerp-productbegroting 2018																																																				
Afstemming ontwerp-productbegroting 2018 financieel consulenten met budgetverantwoordelijken en/of budgetbeheerders																																																				
Vorbereiding door financieel consulenten van het definitief ontwerp productbegroting 2018																																																				
Eindresultaat ongewijzigd/ bestaand beleid																																																				
Gereed: 14 juli 2017																																																				
PROGRAMMABEGROTING 2018																																																				
Formuleren "Wat gaan we ervoor doen in 2018"																																																				
Verwerking gegevens uit de Kadernota 2018																																																				
Ontwerpen algemene financiële beschouwingen (Analyse, dekkingsplan, financieel meerjarenperspectief etc). Door fin. Consulenten																																																				

INSTRUMENTARIUM EN ACTIVITEITEN

SAMENVATTING PLANNINGCYCLUS LAARBEEK 2017

[illegible]

**RICHTLIJNEN
TUSSENRAPPORTAGES 2017**
(incl. 1^e financiële bijstelling 2017)

RICHTLIJNEN TUSSENRAPPORTAGES BEGROTING 2017 (incl. 1^e financiële bijstelling 2017)

1. Inleiding

Door middel van tussenrapportages wordt in de loop van het begrotingsjaar tussentijds verantwoording afgelegd over de uitvoering van de door de raad op 10 november 2016 vastgestelde begroting 2017.

In 2017 zullen twee tussenrapportages aan de raad worden voorgelegd.

Om organisatorische redenen zullen de financiële gevolgen van collegebesluiten in het eerste kwartaal, die bijstelling van de begroting noodzakelijk maken, worden verwerkt in een 1^e financiële bijstelling 2017.

Na deze richtlijnen treft u tevens aan de te volgen procedure en planning van de 1^e financiële bijstelling 2017 en van de 1^e en 2^e tussenrapportage begroting 2017.

2. Inhoud tussenrapportages (inclusief de 1^e financiële bijstelling)

De kaders voor rapportage en verantwoording (frequentie en inhoud) zijn door de raad vastgelegd in artikel 5 van de "Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014" ex. artikel 212 van de Gemeentewet.

De tussenrapportages staan niet op zich, doch zijn onderdeel van een cyclisch proces (kadernota - begroting - tussenrapportage - jaarrekening/jaarverslag).

Anders gezegd betekent dit o.a. dat feiten uit de jaarrekening 2016, voor zover structureel van aard, aanleiding kunnen zijn om daar rekening mee te houden bij de tussenrapportages begroting 2017, kadernota 2018 en/of begroting 2018.

Het afleggen van verantwoording over het gevoerde beheer en beleid geschiedt in de jaarrekening/jaarverslagen en kan worden geëffectueerd door actualisering/bijstelling van de 2^e tussenrapportage.

De inrichting van de tussenrapportages sluit aan bij de programma-indeling van de begroting en bestaat uit een rapportage over de voortgang van "Wat doen we er voor" zoals opgenomen in de begroting in 2017.

In een bijlage bij de tussenrapportages zullen worden opgenomen:

1. Financiële stand van zaken uitvoering begroting 2017 (exploitatie).
2. Stand van zaken lopende projecten (kredieten).
3. Stand van zaken bezuinigingstaakstellingen begroting 2017.

1^e financiële bijstelling 2016:

De financiële gevolgen van collegebesluiten t/m de eerste twee á drie maanden van 2017, die bijstelling van de begroting noodzakelijk maken, worden verwerkt in de 1^e financiële bijstelling 2017.

Deze wijziging zal in zijn geheel worden opgesteld door de financieel consultants en bevat alleen financiële bijstellingen (dus geen beleidsverantwoording). De gegevens hiervoor zullen dan ook door de financiële consultants worden verzameld en verwerkt.

Aangezien het een beleidsarme bijstelling betreft wordt de "1^e financiële bijstelling" via de commissie AZ aan de raad ter vaststelling voorgelegd; niet via een afzonderlijk raadsvoorstel, maar door opname in het algemene raadsvoorstel "Voorstel tot vaststelling van de wijziging van de begroting 2017".

1^e tussenrapportage 2017:

Rapportage over de programmabegroting 2017.

Gerapporteerd moet worden over de voortgang van "Wat doen we er voor" in 2017.

Financiële stand van zaken uitvoering begroting 2017.

De peildatum van de door de financieel consultants te verstrekken budgetoverzichten is begin mei 2017.

Voor zover mogelijk dienen de werkelijke uitgaven en inkomsten te worden geprognosticeerd naar het einde van het jaar.

Mogelijke structurele effecten o.a. blijken uit de jaarrekening 2016 dienen eveneens te worden verwerkt.

Stand van zaken bezuinigingstaakstellingen begroting 2017.

Gerapporteerd dient te worden over de stand van zaken met betrekking tot de nog te effectueren bezuinigingsvoorstellen.

Stand van zaken lopende projecten (kredieten).

Door de financieel consultants wordt een overzicht verstrekt van de lopende kredieten i.c. restantkredieten.

Gerapporteerd dient te worden over de stand van zaken van deze projecten (kredieten). Gedacht kan worden o.a. welk percentage van het werk is al gereed, aan het tijdstip van gereedkomen van het project, meer- of minderwerk en de eventuele overschrijding of overschot van het krediet.

2^e tussenrapportage 2017:

Rapportage over de programmabegroting 2017.

Gerapporteerd moet worden over de voortgang van "Wat doen we er voor" in 2016 ten opzichte van de 1^e tussenrapportage 2017.

Deze rapportage dient tevens als basis voor verantwoording in de jaarrekening/jaarverslag.

Financiële stand van zaken uitvoering begroting 2017.

De peildatum van de door de financieel consultants te verstrekken budgetoverzichten is begin september 2017.

Een prognose van de uitgaven en inkomsten naar het einde van het jaar is nu goed mogelijk.

Doelstelling is om door middel van de 2e tussenrapportage 2017 tot een zo reëel mogelijke prognose van het rekeningresultaat te komen.

Bij over- of onderschrijding van de budgetten dient een gedegen analyse te worden opgenomen. Van belang is vooral of daarbij sprake is van éénmalige of structurele afwijkingen.

Tevens is dit een laatste mogelijkheid om in het kader van het rechtmatigheidstoezicht begrotingsoverschrijding te voorkomen (begrotingscriterium).

Stand van zaken bezuinigingstaakstellingen begroting 2017.

Gerapporteerd dient te worden over de stand van zaken met betrekking tot de nog te effectueren bezuinigingsvoorstellen.

Stand van zaken lopende projecten (kredieten).

Door de financieel consultants wordt een overzicht verstrekt van de lopende kredieten i.c. resantkredieten.

Gerapporteerd dient te worden over de stand van zaken van deze projecten (kredieten). Gedacht kan worden o.a. aan het tijdstip van gereedkomen van het project, meer- of minderwerk en de eventuele overschrijding of overschot van het krediet.

De jaarrekening 2016:

De 2^e tussenrapportage begroting 2016 kan tevens dienen als basis voor de jaarrekening 2016.

3. Slotopmerking

Indien niet aan de in de planning opgenomen termijnen kan worden voldaan, dient tijdig overleg te worden gevoerd met de financieel adviseurs om naar oplossingen te zoeken.

Voor ondersteuning bij aanlevering van de rapportages zijn de financieel adviseurs beschikbaar.

TUSSENRAPPORTAGES BEGROTING 2017 (INCL. 1^e FINANCIËLE BIJSTELLING)

I : Moet worden geïnformeerd

gem.secr.		D
-----------	--	---

20

RICHTLIJNEN KADERNOTA 2018

RICHTLIJNEN SAMENSTELLING KADERNOTA 2018

1. Hoofddoel kadernota

Hoofddoel van de kadernota is het zichtbaar maken van de samenhang tussen beleid en financiën en mede op basis daarvan de financiële beleidskaders vast te stellen voor de komende jaren. Uitgangspunt van de raad is dat het college ter uitvoering van dit programma al bij de vaststelling van de Kadernota met een voorstel zal komen voor de invulling van "Wat gaan we er voor doen" in het komende begrotingsjaar. Na vaststelling van de kadernota worden deze verwerkt in de begroting.

2. Wettelijke kaders

In artikel 3a van de "Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014" ex. artikel 212 van de Gemeentewet, worden door de raad de volgende kaders gesteld:

1. Het college biedt jaarlijks aan de raad een nota aan met een voorstel voor het beleid en de financiële kaders van de ontwerpbegroting voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming.
2. Jaarlijks bij de vaststelling van de kadernota vindt voorlopige vaststelling plaats van de beleidsvoornemens voor het volgende begrotingsjaar.
3. In de kadernota wordt richting gegeven aan de besluitvorming rond de volgende (meerjaren) begroting ten aanzien van financiële beleidsuitgangspunten, belastingverhogingen, budgettering nieuw beleid en mogelijke bezuinigingen.
4. De raad stelt deze kadernota vast.

Ad.2 en 3

Door middel van de Kadernota 2018 vindt een actualisering plaats van het financieel meerjarenperspectief 2017-2020, zoals opgenomen in de begroting 2017. Tevens wordt hierbij het jaar 2021 betrokken, vooruitlopend op het meerjarenperspectief in de begroting 2018.

Het financiële meerjarenperspectief komt tot stand door:

- actualisering van de budgettaire positie;
- aangeven financiële risico's, mede in relatie tot de beschikbare reserves en voorzieningen;
- bepaling (politieke) begrenzing bezuinigingen, belastingverhogingen, overige maatregelen,
- aanwendbare reserves;
- vaststellen budget voor nieuw beleid (structureel en/of éénmalig) en vervangingsinvesteringen.

Het financiële meerjarenperspectief zal nagenoeg geheel worden samengesteld door de financieel consultants, mede op basis van nadere ontwikkelingen en nieuwsfeiten e.a.

3. Actualisering van nieuw beleid.

Bij de vaststelling van de Kadernota vindt normaliter een "voorlopige" vaststelling plaats van beleidsvoornemens voor het nieuwe begrotingsjaar, zo is door de raad bepaald in artikel 3a, sub 2 van de "Financiële verordening gemeente Laarbeek 2014". Ook worden dan de eventuele beleidsvoornemens voor de daarop volgende jaren geactualiseerd. Bij de vaststelling van de

begroting vindt dan de "definitieve" vaststelling plaats van de beleidsvoornemens (zowel structureel als eenmalig), mede uitgaande van de op dat moment beschikbare middelen.

4. Benoemen: "Wat gaan we ervoor doen"

De gemeenteraad heeft eerder besloten dat het college ter uitvoering van het collegeprogramma al bij de vaststelling van de Kadernota met een voorstel zal komen voor de invulling van "Wat gaan we er voor doen" voor het komende begrotingsjaar.

Het is goed om zorgvuldig te zijn bij het SMART formuleren hiervan.

Evenals vorig jaar zal dit ambtelijk worden voorbereid. "Wat gaan we er voor doen in 2018" zal na overleg met de portefeuillehouders in de Kadernota 2018 en de begroting 2018 worden opgenomen.

5. Procedure en planning

Om op efficiënte wijze te komen tot samenstelling van de "Kadernota 2018" treft u hierna de procedure en planning aan.

PROCEDURE EN PLANNING KADERNOTA 2018

X : voert het werk uit
B : Neemt de beslissing
A : Beschikbaar om te adviseren
I : Moet worden geïnformeerd

Betrokkenen			
team financiën	M	B	R
fin.consulenten	T	& A	
leidinggevend	W	A	
gem.secr. griffier			D

Act. Activiteiten		jan.	febr.							maart							april							mei							juni							juli						
nr.	Weeknummer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28															
1.	Ambtelijke voorbereiding Kadernota 2018																																											
1.1	Opstellen financieel meerjarenperspectief 2018-2021																																											
a.	Budgetprognose ongewijzigd/staand beleid																																											
	- Bijstelling financieel meerjarenperspectief begroting 2017 op basis van bekende ontwikkelingen																																											
	- Inschatten financiële consequenties voorzienbare ontwikkelingen (b.v. algemene uitkering)																																											
	- Aangeven financiële risico's, zo mogelijk kwantificeren, mede in relatie tot reserves en voorzieningen																																											
	- Toereikendheid budget vervangingsinvesteringen bezien.																																											
b.	Bepaling (politieke) begrenzing bezuinigingen, belastingverhogingen, overige maatregelen, aanwending reserves																																											
1.2	Formuleren "Wat gaan we ervoor doen in 2018"																																											
a.	Aanlevering gegevens aan leidinggevenden (Nadere toelichting en formats op basis van college-programma)																																											
	Uiterlijk: 31 maart 2017																																											
b.	Aanlevering door leidinggevenden aan financieel-consulenten, na formulering door beleidsmedewerkers en na overleg met de portefeuillehouder																																											
	Uiterlijk: 28 april 2017																																											
c.	Verwerken door financieel consulenten in de concept Kadernota 2018.																																											
	Uiterlijk gereed: 12 mei 2017																																											
d.	Behandeling Kadernota 2018 in MT																																											
	17 mei 2017																																											
e.	Definitief concept voorbereiden door fin. Consulenten (t.b.v. besluitvorming in B&W).																																											

PROCEDURE EN PLANNING KADERNOTA 2018

X : voert het werk uit
B : Neemt de beslissing
A : Beschikbaar om te adviseren
I : Moet worden geïnformeerd

Betrokkenen

team financiën	M	B	R
fin.consulenten	T	&	A
leidinggevers	W	A	
gem.secr. griffier			D

Act. nr.	Activiteiten	Weeknummer	jan. febr. maart april mei juni juli																											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
2.	Bestuurlijke behandeling Kadernota 2018																													
	a. Behandeling definitieve Kadernota 2018 in MT/B&W en B&W: 23 en 30 mei 2017 (Aangepast aan de mei-circulaire)																													
	b. Toezending Kadernota 2018 aan raad: 2 juni 2017																													
	c. Communicatie: Persbijeenkomst en persbericht door team communicatie: week 22/23																													
	d. Vaststelling door de Raad: 6 juli 2017																													

RICHTLIJNEN JAARREKENING/JAARVERSLAG 2016

RICHTLIJNEN JAARREKENING/JAARVERSLAG 2016

1. Inleiding

Deze richtlijnen en planning zijn samengesteld om ondersteuning te bieden bij de samenstelling van de jaarrekening/jaarverslag 2016.

Hierna is de planning opgenomen van de activiteiten, welke uiteindelijk zal moeten leiden tot vaststelling van de jaarrekening door de raad.

2. Wettelijke kaders

Gemeentewet

In een aantal artikelen zijn de wettelijke bepalingen opgenomen betreffende de verantwoording van B&W aan de Raad over het financieel beheer, vaststelling rekening door de Raad, décharge B&W, inzending jaarrekening aan Gedeputeerde Staten, aansprakelijkheidstelling B&W, vaststelling jaarrekening door Gedeputeerde Staten in bijzondere omstandigheden.

Inzending van de jaarrekening 2016 c.a. dient vóór 15 juli 2017 aan Gedeputeerde Staten te geschieden (art.200 van de Gemeentewet).

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten

Dit besluit bevat voorschriften en richtlijnen gegeven voor de samenstelling van de begroting en de jaarrekening.

Artikel 24 (jaarverslag en jaarrekening):

1. De jaarstukken bestaan ten minste uit:
 - a. het jaarverslag;
 - b. de jaarrekening.
2. Het jaarverslag bestaat ten minste uit:
 - a. de programmaverantwoording;
 - b. de paragrafen.
3. De jaarrekening bestaat uit:
 - a. het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting;
 - b. de balans en de toelichting;
 - c. de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.
 - d. een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

3. Uitgangspunten

Bij de verslaglegging over 2016 wordt, evenals bij de samenstelling van de begroting 2016, onderscheid gemaakt tussen een Programmarekening (raad) en een Productrekening (B&W).

De productrekening (inclusief bijlagen) wordt ter nadere toelichting op de gecompriëerde cijfers in de programmarekening voor de raad ter inzage gelegd.

4. Toelichting procedure en planning

Nadere toelichting op activiteiten aanlevering gegevens:

1. Aanleveren door leidinggevendenden van een rapportage betreffende alle in de begroting 2016 opgenomen meetbare doelen en beleidsvoornemens met en zonder financiële consequenties

(Wat hebben we er voor gedaan?)

Over de in de begroting opgenomen "Wat gaan we er voor doen ?" en eventueel nieuw beleid dient bondig te worden gerapporteerd (beleidsrealisatie); voor zover de voornemens niet zijn gerealiseerd, dient een planning te worden opgenomen.

Een en ander kan geschieden door actualisering van de rapportage ter zake in de 2^e tussenrapportage begroting 2016.

2. Aanleveren door budgethouders van de analyse van de jaarrekeningcijfers

(Wat heeft het gekost?)

Op basis van de door team financiën verstrekte gegevens dienen de belangrijkste verschillen te worden geanalyseerd.

De te analyseren posten zullen door het team financiën worden aangegeven.

Gerapporteerd dient te worden over de oorzaken van onder- of overschrijdingen van de uitgaven en inkomsten. Voorts dient daarbij te worden vermeld of de onder- of overschrijding eenmalig of structureel van aard is.

Dit laatste is van belang om te bepalen of de jaarrekeningcijfers tevens moeten leiden tot aanpassing van de begroting 2017 en/of moeten worden meegenomen bij het opstellen van de Kadernota 2018 en mogelijk de begroting 2018.

De vaststelling van de jaarrekening door de gemeenteraad is gepland op 6 juli 2017.

5. Slotopmerkingen

Indien niet aan de in de planning opgenomen termijnen kan worden voldaan, dient tijdig te worden overlegd met de financieel consultants om naar oplossingen te zoeken.

Voor ondersteuning bij aanlevering van de rapportages betreffende de analyse en stand van zaken met betrekking tot de beleidsanalyses zijn de financieel consultants beschikbaar.

PROCEDURE EN PLANNING JAARREKENING 2016

X : voert het werk uit

B : Neemt de beslissing

A : Beschikbaar om te adviseren

I : Moet worden geïnformeerd

Betrokkenen

team financiën	M	B	R
Administrat./consulenten	T	&	A
leidinggevend	W	A	
gem.secr. griffier			D

Act. nr.	Activiteiten	Weeknummer																											
		jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli																					
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
1.	Ambtelijke voorbereiding jaarrekening 2016																												
a.	Aanlevering rapportage door leidinggevende betreffende het in de begroting 2016 opgenomen beleid: (Wat hebben we daarvoor gedaan?) Verantwoording over meetbare doelen en nieuw beleid (De verantwoording over stand van zaken in de 2 ^e Tussenrapportage 2016 kan hiervoor worden gebruikt) Uiterlijk: 3 maart 2017																												
b.	Single information/single audit: Aanlevering door de medewerkers van de gegevens voor Sisa; Verantwoording m.b.t. de uitgaven waarvoor de gemeente een rijksuitkering ontvangt. Uiterlijk: 3 maart 2017																												
c.	Samenstellen productrekening: <i>Cijfermatig gereed</i> . Uiterlijk: 3 maart 2017																												
d.	Aanleveren cijfers aan budgethouders ten behoeve van de analyse jaarrekening t.o.v. de (gewijzigde) begroting. Uiterlijk: 10 maart 2017																												
e.	Aanlevering rapportage analyse jaarrekeningcijfers door budgethouders (Wat heeft het gekost?) Uiterlijk: 31 maart 2017																												
f.	Ontwerpen algemene financiële beschouwingen Uiterlijk gereed: 14 april 2017																												
g.	Verwerking b t/m e in de Programmarekening																												
h.	Programmarekening in concept gereed. Uiterlijk gereed: 14 april 2017																												
i.	Toezending concept jaarrekening in MT: 28 april 2017																												
j.	Behandeling concept jaarrekening in MT: 10 mei 2017																												
k.	Controle accountant Baker Tilly Berk <i>Accountantsverklaring en verslag bevindingen</i>																												

PROCEDURE EN PLANNING JAARREKENING 2016

X : voert het werk uit

B : Neemt de beslissing

A : Beschikbaar om te adviseren

I : Moet worden geïnformeerd

Betrokkenen

team financiën

MBR

1 Administrat./consulenten

T & A

leidinggevenden

WA

gem.secr.

D

griffier

[illegible][illegible]

RICHTLIJNEN BEGROTING 2018

RICHTLIJNEN SAMENSTELLING BEGROTING 2018 EN MEERJARENPERSPECTIEF 2019 - 2021

1. Inleiding

Deze richtlijnen en planning zijn samengesteld om ondersteuning te bieden bij de samenstelling van de begroting 2018 en het meerjarenperspectief 2019 - 2021.

Hierna zijn de financiële beleidsuitgangspunten voor ongewijzigd/staand beleid opgenomen, die dienen als basis voor de samenstelling van de ramingen van de begrotingsposten.

Vervolgens is de planning opgenomen van de activiteiten, welke uiteindelijk zal moeten leiden tot vaststelling van de begroting door de raad op 9 november 2017.

2. Uitgangspunten

- a. De opzet van de programmabegroting 2018 is in overeenstemming met die van 2017.
- b. Per 1 januari 2003 is het BTW-compensatiefonds in werking getreden.
Dit betekent in het kort, dat in de meeste gevallen de betaalde BTW via dit fonds kan worden teruggevorderd.
De gegevens voor de uitgaven (exploitatie en investeringen) van de begroting 2018 dienen exclusief BTW aangeleverd te worden, met uitzondering van buitensportaccommodaties, gemeenschapsgebouwen en uitgaven m.b.t. onderwijs zoals leerlingenvervoer etc.
- c. Per 1 januari 2016 valt de gemeente eveneens onder de werking van de Vennootschapsbelasting. De gevolgen hiervan voor onze gemeente zullen in de loop van 2016 inzichtelijk worden. De consequenties zullen in de begroting 2018 worden meegenomen.
- d. Er zal een meerjarenperspectief 2019 t/m 2021 worden samengesteld.
Het meerjarenperspectief is een extrapolatie van de ontwerp-begroting 2018 ongewijzigd beleid, waarin autonome ontwikkelingen ten aanzien van uitgaven en inkomsten worden ingerekend, bv. toename onderhoud infrastructurele voorzieningen, personeelskosten, vrijval kapitaallasten, toename aantal woonruimten en inwoners, autonome toename belastingen etc.
De doorrekening geschiedt op basis van constant prijspeil (geen inflatie inbouwen).
- e. Er zal een pagina ten behoeve van publicatie in de Mooi Laarbeek Krant worden samengesteld.

3. Wettelijke kaders

3.1 Gemeentewet

Ter versterking van de autonomie van de gemeente is als hoofdregel in de wet opgenomen, dat in het algemeen de begroting en de begrotingswijzigingen geen goedkeuring vooraf door Gedeputeerde Staten meer behoeven, het zogenaamde repressief toezicht.

Zoals bekend, valt de gemeente Laarbeek al vanaf 1998 onder repressief toezicht.

Om dit te continueren is vereist:

- inzending van de begroting 2018 aan Gedeputeerde Staten vóór 15 november 2017 (artikel 191 Gemeentewet);
- een structureel sluitende begroting 2018 of een structureel sluitend meerjarenperspectief in 2021;

- inzending van de jaarrekening 2016 aan Gedeputeerde Staten vóór 15 juli 2017 (artikel 200 Gemeentewet).

3.2 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Dit besluit bevat voorschriften en richtlijnen die worden gegeven voor de samenstelling van de begroting.

3.3 Financiële verordening ex. Artikel 212 van de Gemeentewet.

De opzet en inhoud van de programmabegroting wordt geregeld in artikel 2.

Bij de kadernota en tussenrapportages wordt eveneens naar deze verordening verwezen.

4. Aandachtspunten

4.1 Wettelijke termijn van inzending begroting 2018 (vóór 15 november 2017)

Om aan de wettelijke termijn van inzending van de begroting 2018 te voldoen is de vaststelling van de begroting door de raad gepland op 9 november 2017

4.2 Actualiseren beleid

Het college draagt zorg voor uitvoering en actualisering van het beleid voor 2018. Dit betreft zowel bestaand beleid als nieuw beleid.

Het college draagt - bij de voorbereiding van de begroting - zorg voor het formuleren van "Wat gaan we er voor doen" ter uitvoering in 2018 van de door de raad geformuleerde "ambities". Dit wordt ambtelijk voorbereid.

Het college draagt - bij de voorbereiding van de begroting - zorg voor actualisering van het nieuw beleid. De eerste belangrijke aanzet hiertoe geschiedt bij het vaststellen van de kadernota 2018.

Bij de voorbereiding en besluitvorming over de kadernota 2018 vindt voorlopige doch belangrijke besluitvorming plaats over de uitvoering van de beleidsvoornemens 2018. Dit kan zowel structurele als incidentele ruimte zijn.

In dit stadium is sprake van voorlopige besluitvorming omdat actualisering van het nieuw beleid bij de voorbereiding en vaststelling van de begroting 2018 nog kan leiden tot aanpassingen. Ook kan de financiële positie aanleiding zijn tot bijstelling van het budget voor nieuw beleid.

4.3 Relatie met jaarrekening 2016, 1^e Tussenrapportage begroting 2017 en Kadernota 2018

Een deel van de werkzaamheden met betrekking tot de samenstelling van de jaarrekening 2016, de 1^e tussenrapportage begroting 2017 en de kadernota 2018 zal in dezelfde periode plaatsvinden.

De cijfers volgens de jaarrekening 2016 zullen worden opgenomen in de begroting 2018. Structurele onder- en/of overschrijdingen blijken uit de jaarrekening 2016 dienen te worden verwerkt in de begroting 2018. Wel dient hiervoor een afzonderlijke toelichting te worden opgenomen.

5. Slotopmerking

Indien niet aan de in de planning opgenomen termijnen kan worden voldaan, dient tijdig overleg te worden gevoerd met de financiële adviseurs om naar oplossingen te zoeken.

Voor ondersteuning bij de samenstelling van de begroting zijn de financiële adviseurs beschikbaar.

PROCEDURE EN PLANNING (MEERJAREN)BEGROTING 2018-2021

X : voert het werk uit
B : Neemt de beslissing
A : Beschikbaar om te adviseren
I : Moet worden geïnformeerd

Betrokkenen

team financiën	M	B	R
fin.consulenten	T	&	A
leidinggevend	W	A	
gem.secr. griffier			D

Act		I : Moet worden geïnformeerd																																																				leidinggevenden		W A																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																						
nr.	Weeknummer	jan.		febr.		maart		april		mei		juni		juli		aug.		sept.		okt.		nov.		dec.		gem.secr.		D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	griffier																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
1.	Bijlagenboek begroting 2018																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													

PROCEDURE EN PLANNING (MEERJAREN)BEGROTING 2018-2021

X : voert het werk uit

B : Neemt de beslissing

A : Beschikbaar om te adviseren

I : Moet worden geïnformeerd

Betrokkenen

team financieren

MBR

fin.consultenten

T & A

leidinggevenden

en WA

gem.secr

D

Act nr.	Activiteiten	Weeknummer																																																					1 : Moet worden geïnformeerd		leidinggevend	W A																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
		jan.							febr.							maart							april							mei							juni							juli							aug.								sept.							okt.							nov.							dec.							gem.secr. griffier		D																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
2.4	Ontwerpen algemene financiële beschouwingen Analyse, dekkingsplan, financieel meerjarenperspectief etc.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			